

Share:

INTERVJU | 20 JUL 17

Trendafilova obećava nepristrasnost novog suda za ratne zločine

Ekaterina Trendafilova, predsednica Specijalizovanih veća, kaže za BIRN da sud nema etničkih predrasuda, da će štiti svedoke od zastrašivanja i da će pravdu sprovesti nepristrasno i nezavisno.

Marija Ristić | BIRN | Beograd

Predsednica Specijalizovanih veća Kosova, Ekaterina Trendafilova. Foto: SVK.

U svom prvom intervjuu kao predsednica Specijalizovanih veća Kosova, sudija Ekaterina Trendafilova izjavljuje za BIRN da ova **novoformirana institucija sa sedištem u Hagu**, pred kojom će se suditi bivšim pripadnicima Oslobođilačke vojske Kosova (OVK) za zloupotrebe ljudskih prava tokom i nakon rata na Kosovu, neće biti etnički pristrasna, jer će goniti samo lica osumnjičena da su počinila zločin, ne i samu OVK.

Trendafilova takođe obećava da će sud na adekvatan način zaštititi svoje svedoke, s obzirom na manjkavosti tog sistema u **prethodnim pokušajima krivičnog gonjenja pripadnika OVK**, ali i izrazila nadu da će rad ovog suda doprineti unapređenju vladavine prava na Kosovu.

Ovo nije prvi put da Trendafilova radi na slučajevima iz oblasti međunarodnog krivičnog pravosuđa. Pre nego što je preuzela funkciju predsednice Specijalizovanih veća, bila je sudija Međunarodnog krivičnog suda, gde je stekla iskustvo za koje veruje da će joj koristiti na novoj dužnosti.

Na Kosovu su i ranije radili hibridni sudovi. Kako se ovaj sud razlikuje od njih i kako ćete se Vi kao sudija pobrinuti da sud ispuni svoj mandat?

Specijalizovana veća se razlikuju po mnogo čemu. Pomenuću samo neke od razlika i neću koristiti etikete kao što su 'hibridni', 'međunarodni' ili 'sa međunarodnim elementom'.

Specijalizovana veća osnovana su ustavnim amandmanom koji je [usvojila Skupština Kosova dvotrećinskom većinom](#). U tome je naša prednost. To znači da je narod Kosova preko svojih predstavnika u Skupštini izjavio da je ovakva institucija potrebna i poželjna.

Zatim, Specijalizovana veća Kosova mogu da računaju na to da će vlasti Kosova, uključujući policiju, izvršavati naloge, obavljati pretrese i plenidbe, i hapsiti osumnjičene. Vlasti Kosova su po Zakonu dužne da sarađuju sa Specijalizovanim većima kako bi se postigao krajnji cilj – da se pozovu na odgovornost oni koji su počinili teške zločine.

Međutim, mi smo isto tako i institucija izmeštena u Holandiju, koja je naša država domaćin, što znači da možemo da obezbedimo najviši stepen sigurnosti i bezbednosti za sve koji dolaze u kontakt sa Specijalizovanim većima, a naročito za žrtve i svedoke.

Pored toga, samo međunarodne sudije mogu da sude u Specijalizovanim većima. Ovakva odluka pokazuje da je Skupštini Kosova izuzetno stalo do nezavisnosti i integriteta ove institucije, budućih krivičnih postupaka pred tom institucijom i do bezbednosti svedoka i žrtava.

Kao sudija i predsednica Specijalizovanih veća, staraću se da Specijalizovana veća ispune svoj mandat tako što će primenjivati Zakon, koji je usvojila Skupština Kosova, i Pravilnik, koji su usvojile sudije. Što je najvažnije, verujem da će veomaiskusne sudije koje su uvrštene na Listu međunarodnih sudija voditi uzorne sudske postupke i donositi najkvalitetnije presude.

Kako nameravate da poboljšate aktivnosti približavanja javnosti i da objasnite misiju Specijalizovanih veća imajući u vidu lošu reputaciju Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju na Balkanu, ali i rezervu Kosova prema ovoj novoj instituciji?

Moguće je da Specijalizovana veća ne podržavaju svi na Kosovu i da ima podozrivih. Međutim, kao što sam već rekla u odgovoru na jedno od Vaših prethodnih pitanja, odluku o osnivanju Specijalizovanih veća doneli su predstavnici naroda Kosova, tj. Skupština.

Mi postojimo, već smo počeli sa radom i spremni smo da primamo bilo koje podneske. Naš mandat se razlikuje od onog koji ima Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju i o nama treba suditi na osnovu našeg rada.

Pored toga što je ova institucija osnovana i što smo spremni da vodimo sudski postupak, jednako je važno da se nastavi informisanje javnosti o našem mandatu, postupku i šta se može očekivati od rada naše institucije. Ovo je važno da bi se sprečile bilo kakve dezinformacije i nesporazumi.

Odlučno zastupam najviši stepen transparentnosti našeg rada, osim, naravno, kad se radi o osetljivim i poverljivim informacijama, što je neophodno da bi se zaštitili svedoci koji će pristupiti sudu.

Od prošle godine, kada je pokrenuta naša trojezična internet stranica na kojoj su sve informacije na engleskom, albanskom i srpskom, sve relevantne informacije i javni podnesci strana u postupku i sudija dostupni su javnosti, a tako će biti i ubuduće.

U stalnoj smo komunikaciji sa medijima. Pored toga, rukovodioci suda i tim Službe za javno informisanje Specijalizovanih veća redovno komuniciraju sa raznim relevantnim akterima iz građanskog društva, akademskih krugova i medija na Kosovu, ali i šire, u regionu i na međunarodnom nivou.

Na primer, sekretarka suda dr Fidelma Donlon susrela se sa brojnim predstavnicima medija i građanskog društva na forumu Transparentnost pravosuđa u Prištini u proleće ove godine. Očekujem da će se nastaviti sa organizovanjem sličnih manifestacija u budućnosti.

Takođe, ja sam nedavno u našim prostorijama održala konferenciju za štampu. Primamo brojne posetioce i držimo predavanja zainteresovanim grupama studenata. Sve ove aktivnosti su deo našeg programa za približavanje javnosti, koji će postati još intenzivniji. Organizovaćemo i direktan prenos budućih suđenja.

Želela bih da naglasim da se u najvećoj mogućoj meri oslanjam na outreach kako bismo uverili ljude u regionu da će Specijalizovana veća pravdu sprovoditi nepristrasno i nezavisno u odnosu na sve kojih se to tiče.

Koliko je teško sprovesti aktivnosti približavanja javnosti kada se nalazite kilometrima daleko od mesta gde su počinjena krivična dela?

Kada se radi o komunikaciji i efikasnom približavanju javnosti, udaljenost je izazov koga sam duboko svesna. Ali mi, srećom, živimo u doba moderne tehnologije i ja se nadam da će nam to pomoći u uspostavljanju direktne komunikacije sa svima koji su zainteresovani, a ne samo sa medijima.

Jedan od narednih prioriteta je da se obratimo žrtvama i da im u potpunosti objasnimo koja su njihova prava, kakav je relevantan proces prijavljivanja i koji su uslovi za prijavljivanje. Svedoke ćemo takođe uveriti da postoje jake zaštitne mere koje preduzimaju Specijalizovana veća.

Zatim, kad počnu suđenja, prenos iz sudnice na svim službenim jezicima biće dostupan na našoj internet stranici, tako da će mediji i šira javnost imati mogućnost da prate sudski postupak.

Naravno, s obzirom na potrebu da se zaštite svedoci, prenos će u nekim slučajevima biti samo delimičan ili sa zaštitnim merama kao što su izmena lika i glasa.

Kako Specijalizovana veća saraduju sa vlastima Kosova? Kada je reč o pritvoru i hapšenju, da li ćete angažovati specijalnu sudsku policiju, holandsku ili kosovsku policiju?

Kako propisuje Zakon, mi možemo da angažujemo policiju Kosova kao i bilo koji drugi sud u zemlji. Isto tako, specijalizovani tužilac može da izvrši svoje naloge angažujući policiju iz Tužilaštva. Svi nalozi i odluke Specijalizovanih veća, uključujući one za pretres, plenidbu i hapšenje osumnjičenih na teritoriji Kosova, moraju da se izvrše. To nalaže Zakon. Pored toga, možemo da zatražimo međunarodnu saradnju kada je to potrebno.

U kojoj meri morate da budete senzitivni s obzirom na trenutne političke uslove na Kosovu?

To u suštini nije pitanje senzitivnosti. Specijalizovana veća su pravosudna institucija, nezavisna u vršenju svojih funkcija i svog mandata, u skladu sa Zakonom koji je prihvatila i usvojila apsolutna većina poslanika Skupštine Kosova.

Mi nastavljamo svoju misiju, onako kako je propisano Zakonom, bez obzira na političke procese na Kosovu. Mi samo postupamo po Ustavu i Zakonu.

Naravno, pažljivo pratimo događaje na Kosovu i svesni smo eventualnih osetljivih pitanja, ali ta pitanja na nas ne utiču.

Kako reagujete na kritiku da su Specijalizovana veća pristrasna i da se bave samo jednom etničkom grupom?

Specijalizovana veća neće krivično goniti nijednu etničku grupu. Ona neće krivično goniti nijednu organizaciju. Specijalizovana veća će krivično goniti i smatrati odgovornim samo pojedince. Zakon jasno predviđa individualnu krivičnu odgovornost, što znači da lica mogu da se smatraju odgovornim samo za krivična dela koja su počinila kao pojedinci, a ne kao predstavnici jedne etničke grupe, ili zajednice, ili bilo koje druge grupe.

Sud takođe ima službu za pružanje podrške žrtvama, a Zakon predviđa program reparacija. Kako će to funkcionisati u praksi?

Pre svega, htela bih da kažem da sam veoma zadovoljna što Specijalizovana veća, za razliku od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, pružaju žrtvama mogućnost da učestvuju u postupku.

Žrtve krivičnog dela koje se navodi u optužnici mogu da se prijave Službi za učešće žrtava u okviru Sekretarijata. Zakon predviđa pravo žrtava da budu obavestene, da im se prizna status i da dobiju naknadu štete. U praksi to znači da će žrtve moći da uzmu značajno učešće u sudskom postupku pred Specijalizovanim većima i da traže reparacije.

Kada se optuženi proglašeni krivim za neko krivično delo, sudije mogu da nalože optuženom da plati određene reparacije žrtvama kolektivno ili pojedinačno. Služba za učešće žrtava će takođe imati spisak zastupnika žrtava kako bi im se obezbedilo efikasno pravno zastupanje i pomoć.

Možete li da objasnite i ulogu ombudsmana?

Uključivanje ombudsmana, koji je već predviđen Ustavom Kosova, važna je ustavna garancija i u okviru pravne strukture Specijalizovanih veća. Predviđeno je da ombudsman poveća našu transparentnost i otvorenost prema javnosti, i da služi kao organ za nezavisni nadzor nad Specijalizovanim većima i Specijalizovanim tužilaštvom.

Istovremeno će poštovati nezavisnost sudstva i sudskog postupka, što znači da ombudsman u njih ne sme da se meša, izuzev u slučajevima neopravdanog odugovlačenja.

Konačno, ombudsman treba da ojača sistem kontrole, koji postoji kao garancija zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom Kosova.

Radujem se operacionalizaciji ovog mehanizma, jer on može samo da doprinese kredibilitetu ove dve institucije.

Zaštita svedoka je do sada bila jedno od ključnih pitanja u vezi sa suđenjima za ratne zločine na Kosovu, a Specijalizovana veća tvrde da su pripremila jak sistem za zaštitu svedoka. Kako su po Vašem mišljenju međunarodni i nacionalni sudovi dosad reagovali kad je u pitanju zaštita svedoka koji svedoče o međunarodnim krivičnim delima? Da li je ovo jedan od razloga što su sudovi često kilometrima daleko od mesta na kojima su počinjena krivična dela?

Iz svog prethodnog iskustva, a i zato što su mi poznati neki primeri iz prošlosti, **vrlo sam svesna koliko je važna zaštita svedoka**. To je ključni faktor za mandat Specijalizovanih veća, koji se ogleda u činjenici da su sudski postupci izmešteni u Holandiju.

Zbog toga naš Pravilnik o postupku i dokazima predviđa jak sistem zaštite svedoka. Pored toga, nikakvo ugrožavanje bezbednosti i zdravlja svedoka neće se tolerisati. Ukoliko bude takvih slučajeva, Specijalizovana veća će preduzimati krivično gonjenje.

Izmeštanje je svakako efikasan način da se obezbedi bolja zaštita za svedoke, žrtve i ostale osobe koje dolaze u kontakt sa Specijalizovanim većima.

Moje lično shvatanje, kao i shvatanje svih sudija, koje je izraženo i u Pravilniku, jeste da se pravda neće sprovesti na račun bezbednosti i zdravlja bilo kojeg lica koje saraduje sa Specijalizovanim većima. Zaštita je, dakle, za nas od ključnog značaja.

Šta vidite kao moguće prepreke za uspešan rad Specijalizovanih veća?

Prići ću ovom pitanju iz drugog ugla. Naime, koji su faktori kojima se meri uspeh Specijalizovanih veća u ispunjavanju njihovog mandata?

Kao prvo, lica koja će specijalizovani tužilac optužiti za ozbiljna krivična dela moraće da budu uhapšena ili će se dobrovoljno predati da bi se suočila sa onim što se protiv njih navodi. Nadam se da će specijalizovani tužilac svoje dužnosti u vezi sa istragom obaviti ekspeditivno i da će podići optužnicu čim bude spreman.

Kao drugo, optužena lica imaće pravična i ekspeditivna suđenja, u skladu sa Ustavom Kosova i sa najvišim standardima ljudskih prava.

Kao treće, prava žrtava će se efikasno štititi.

Kao četvrto, Specijalizovana veća i suđenja koja će se voditi pružiće mogućnost narodu Kosova da se suoči sa prošlošću.

Konačno, Specijalizovana veća Kosova će svojim mandatom unaprediti i ojačati pravnu državu na Kosovu.

Sedište novog suda nalazi se u nekadašnjoj zgradi Evropola u Hagu. Foto: Wikimedia Commons/DennisHH.

Vi ste iskusan sudija, i ranije ste radili u međunarodnim sudovima. Šta mislite, koliko će Vam iskustvo iz Međunarodnog krivičnog suda biti od koristi za rad u Specijalizovanim većima Kosova?

U Međunarodnom krivičnom sudu sam radila na više predmeta, gde sam se bavila raznim pravnim i činjeničnim pitanjima, složenim problemima koji su zahtevali neodložno delovanje, kao i primerena i pravovremena rešenja.

Devet godina koje sam provela kao sudija u Međunarodnom krivičnom sudu i moje prethodno iskustvo predstavljaju solidnu osnovu za zadatke koji su mi povereni u Specijalizovanim većima Kosova.

Važno je iskoristiti stečeno znanje i dostignuća, ne samo oslanjati se na njih, nego ih i dalje razvijati i poboljšavati kroz svakodnevni rad Specijalizovanih veća Kosova.

Ovo važi podjednako za sve sudije uvrštene na Listu međunarodnih sudija koje imaju solidno iskustvo iz nacionalnih i međunarodnih institucija, uključujući međunarodne krivične sudove i tribunale.

Kao najnovija institucija koja se bavi međunarodnim krivičnim delima, mi imamo jedinstvenu priliku da izbegnemo nedostatke sa kojima su se možda suočile ostale pravosudne ustanove u domenu svojih nadležnosti.

Na koji način, po Vašem mišljenju, ovaj sud može da unapredi trenutnu situaciju u oblasti krivičnog pravosuđa? Da li postoji nešto što ovaj sud ima, a što drugi sudovi mogu da iskoriste kao novinu?

Struktura Specijalizovanih veća Kosova i pravni okvir za njihovo funkcionisanje predviđaju niz inovacija koje bi mogle da unaprede oblast krivičnog pravosuđa i isto tako da budu dobri modeli za poboljšanje institucija u budućnosti.

U tom smislu, pomenula bih Specijalizovano veće Ustavnog suda. Ovo veće je deo strukture naše institucije, a zadatak mu je da preispita da li je Pravilnik o postupku i dokazima u skladu sa Ustavom Kosova i da li poštuje najviše standarde ljudskih prava.

Još jedan zadatak tog veća je da obezbedi da prava pojedinca, garantovana Ustavom, budu zaštićena pred Specijalizovanim većima, kao i prilikom svakog postupka Specijalizovanog tužilaštva.

Druge institucije krivičnog pravosuđa koje se bave istim ili sličnim krivičnim delima nemaju ovaj mehanizam zaštite osnovnih ljudskih prava.

Zatim, ombudsman je još jedna novina u našoj instituciji u poređenju sa međunarodnim krivičnim tribunalima. Njegov zadatak je da prati i štiti osnovna ljudska prava i slobode, garantovane u Poglavlju II Ustava, lica koja dolaze u kontakt sa Specijalizovanim većima i Specijalizovanim tužilaštvom u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.

I, kao treće, Specijalizovana veća Kosova streme ka efikasnosti i efektivnosti u svom funkcionisanju. Na primer, Zakon ne predviđa da sudije budu stalno prisutne u sedištu Specijalizovanih veća, već samo kad specifična priroda posla to zahteva.

Zakon je takođe ustanovio Listu međunarodnih sudija i sistem funkcionisanja u kojem predsednik ima ovlašćenje da raspoređuje sudije u različite panele kad god je to potrebno.

Takođe smo predvideli detaljno administrativno rukovođenje predmetima kao i stroge rokove za obavljanje pravosudnih zadataka. Ovakav pristup, uz mnoge druge sa kojima su se sudije složile i koje su

usvojile, obezbediće da institucija u celini bude veoma efikasna.

Neka od ovih obeležja preuzeta su iz pravosudnog sistema Kosova, a neka su uvele sudije na plenarnoj sednici. Ove inovacije mogle bi se razmotriti i ozbiljno uzeti u obzir kada se radi o budućim modelima međunarodnog krivičnog pravosuđa.

Imajući u vidu trenutnu krizu Međunarodnog krivičnog suda i osnivanje hibridnih sudova kao što je ovaj za Kosovo ili onaj za Centralnoafričku Republiku, da li mislite da je ovo budućnost međunarodnog pravosuđa? Ili samo privremeni kompromis?

Pre svega, ne slažem se da je Međunarodni krivični sud u krizi. Naprotiv, prvi stalni međunarodni krivični sud radi već dobrih 15 godina i učvršćuje svoju poziciju na međunarodnoj sceni.

Problemi koje Međunarodni krivični sud ima sa nekim zemljama članicama mogli bi se posmatrati kao još jedan dokaz da je na pravom putu u borbi protiv gnusnih zločina koji pogađaju savest čovečanstva.

Međunarodnom krivičnom sudu najviše se protive oni koji strepe od trenutka kada će biti pozvani da odgovaraju pred njim.

Ali postojanje Međunarodnog krivičnog suda ne sprečava pojavu drugačijih institucija, kao što su Specijalizovana veća i hibridni sud za Centralnoafričku Republiku, gde specifičnost krivičnih dela i problema koje treba rešiti zahteva pronalaženje novog načina.

Disqus

0 Comments **Balkan Insight**

 Login ▾

 Recommend Share

Sort by Newest ▾

Start the discussion...

LOG IN WITH

OR SIGN UP WITH DISQUS

Name

Be the first to comment.

O projektu

Balkanska tranziciona pravda je regionalna inicijativa koju su podržali Evropska komisija, Federalno odeljenje spoljnih poslova Švajcarske, Britansko Ministarstvo spoljnih poslova i Komonvelta (FCO) i Fondacija Robert Boš koja ima za cilj da se lakše razume tranziciona pravda među najširoom publikom u bivšim jugoslovenskim zemljama (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Kosovo, Makedonija, Crna Gora i Srbija) i da se unapredi stanje u medijima uz pomoć regionalne mreže šest lokalnih specijalizovanih novinara – **Regionalni novinarski tim tranzicione pravde**.

Šta je tranziciona pravda?

Tranziciona pravda, oblast koja izučava načine postupanja prema prošlim kršenjima ljudskih prava u društvima u tranziciji, jedan je od najvažnijih instrumenata procesa demokratizacije koji vode međunarodne organizacije zato što može da funkcioniše kao efikasan katalizator postkonfliktnog pomirenja i stabilizacije.

Kontakt

Obratite nam se ako imate pitanja, predloge ili nedoumice u vezi sa projektom Balkanska tranziciona pravda.